

"IMPERIJ UZVRAĆA UDARAC" (Empire Strikes Back*)

Već odavno nam je svima jasno, i onima koje ta činjenica dovodi u očajanje i onima koji se time naslađuju, da je katolička Crkva u Hrvatskoj danas mnogo ugroženija nego u SFRJ od 70-ih godina prošlog stoljeća pa do raspada bivše države. Elementi ugroze katoličanstva nisu, naravno, u komunističkom sustavu potpuno nestali ni u zadnjih 20-25 godina njegova postojanja, ali visoka kvalitetna razina "Glasa Koncila" (ruku na srce, dosta viša nego danas), te neki odavno zaboravljeni a veoma znakoviti primjeri [**](#) to vrlo zorno potvrđuju.

Netom nakon stvaranja nove hrvatske države gotovo je plebiscitarno stvoren mit o "duhovnoj obnovi", koja je vrlo brzo trebala zamijeniti ono stanje koje se percipiralo kao mrak komunističkog jednodmlja (o tome sam opširno pisao u "Maruliću" pred nekih 15 godina).

Mrak je to u svjetonazornom i političkom pogledu doista i bio, ali su Hrvati ubrzo shvatili da mrak svakodnevlja nema samo crvenu boju (jedan od najduhovitijih političkih aforizama u zadnjih desetak godina postojanja "Juge" svodi se na pitanje "Mora li crveno pobijediti da bi nam budućnost postala ružičasta?") već – sviđalo se to nekom ili ne – i crnu: najčešća je ipak danas bezlično siva. Kako je, dakle, bilo moguće da je u novoj državi, koja je stvorena referendumskim izjašnjavanjem (ali, naravno, i pobjedom u Domovinskom ratu) na kojem se oko 90% stanovništva odlučilo živjeti u stoljećima sanjanoj nezavisnoj državi, "Crkva u Hrvata" izložena većim i opasnijim napadima nego u posljednja dva stoljeća života u komunističkoj diktaturi?

Drugim riječima, što je to natjeralo kardinala Bozanića (njegova s/p/retno formulirana sintagma

"grieh struktura" nije predmet ovoga diskursa) da u svojoj uskršnjoj poruci, napisanoj na Cvjetnicu, 29. lipnja, naglasi ova zapažanja: "U hrvatskoj smo stvarnosti svjedoci kako sebičnost sve podvrgava iskoristivosti, a tamo gdje se ne gleda dobro drugoga, ondje se drugoga" (naravno, ovo se odnosi na naglo osiromašeni dio hrvatskoga društva!) "izručuje, predaje u nemilost onima kojima kriterij nije opće dobro, nego samo korist pojedinca i interesne skupine. Razloge za to ne vidimo samo u nedostatku volje i sposobnosti odgovornih u političkom djelovanju, nego prije svega u odnosu prema otajstvu ljudskoga života. Jer se svaka politika nadahnjuje na određenom svjetonazoru, na poimanju čovjeka i na odnosu prema prolaznom i vječnom.

Sebičnost gradi sadašnjost koja nema ljubavi prema istini prošlosti, niti je zanima dobro budućega. Teške posljedice povlače ona nastupanja koja zajedničke materijalne i kulturne vrijednosti snagom političke ovlasti gase, rasprodaju ili predaju drugima. Neprihvatljivo je građenje sustava koji će biti ravnodušan na suze obitelji koje napuštaju jedini krov nad glavom; koji će gašenje proizvodnje u javnim ili državnom tvrtkama zvati dobrim poslovanjem, premda će netko kome se to dobro preda ubrzo istim poslom stjecati privatna bogatstva. Takve se postupke pokušava braniti različitim razlozima i stvarnim odnosima u politici i gospodarstvu, ali za našu domovinu je važno da se sve što je marljivo i nesebično građeno, a što pokazuje da ima snage živjeti od zalaganja, truda i znanja; sve što je odigralo važnu ulogu u postizanju slobode i u njezinoj obrani, ne može biti obscijenjeno ili predano u ruke onih kojima nije do dobra Hrvatske..." (završen citat)

Podsjetimo se, kardinal Bozanić je svojevremeno objavio homiliju određenom dijelu svoje pastve (bahatim poduzetničkim predatorima, čija prijetvornost je najuočljivija po tome što se doslovno guraju u prve redove katoličkih bogomolja), svodeći svoj diskurs na sintagmu "grieh struktura", kojoj je osnovni smisao u zapažanju da su se i mnogi deklarirani hrvatski katolici (a ne samo lukave "komunjare") bezobzirno upustili u nesmiljenu privatizacijsku pljačku. Jedna je zvijer, bezbožni i često okrutni komunizam***, ipak ukroćena, ali se pojavila druga, u eshatološkom smislu ništa manje opasna, a to je sekularni fundamentalizam.

A sada slijedi ono što će, bojim se, malo tko od čitatelja prihvatiti! Naslov završnoga dijela Lukas-Spielbergove filmske SF-trilogije "Ratovi zvijezda", koji smo uzeli za naslov ovog osvrt, sugerira da se Crkva, budući da joj je sekularni fundamentalizam nametnuo situaciju "stani-pani", odlučila uhvatiti u koštac s tim opasnim čudovištem. Apokaliptična prognoza da je to unaprijed izgubljena bitka zasniva se na iskrenom uvjerenju autora ovih redova da je antikomunizam ona fatalno loša opcija (!) koja će na duži rok onemogućiti Crkvi čak i minimalni pomak u borbi s bezobzirnim protivnikom (sekularnim fundamentalizmom – da ne bude zabune!), kojem je (sve)moćan adut i to da je dokazani ljubimac EU – u skladu s poslovicama ""svaka ptica svome jatu leti" i "našla vreća zakrpu". Činjenica da jugoslavenski komunisti jesu počinili stravične zločine i nad nevinim ljudima (uključujući – što je manje poznato – čak i

pripadnike naivnog saveznika HSS-a: jedna od takvih mučki ubijenih žrtava bio je i Tuđmanov otac!) u zadanom kontekstu samo zamućuje meritum problema. Možda je (a možda i nije) pretjerano reći, kao što zna reći jedan moj prijatelj, da je boriti se danas protiv rahmetli komunizma (preciznije rečeno – socijalizma) isto tako besmisleno kao što bi bilo siktati na Franju Tahija ili Džingis-kana, ali nepobitna činjenica jest da (ponekad čak i psihotična) opsjednutost poviješću svakog onoga tko joj podliježe osuđuje na gubitničku ulogu u sadašnjosti – a o budućnosti da i ne govorimo! Osnovna zabluda – slična onoj trkača koji se iskreno nada da će pobijediti u utrci u kojoj sudjeluje s utegom vezanim za nogu (!) – ovakvih političkih smušenjaka jest da su SDP-ovci i njihovi koalicijski partneri obične "komunjare" ili sinovi komunističkih zločinaca: oni su zapravo, skriveni iza evazivnog epiteta "lijevi centar", obični politički karijeristi i klijentelisti, koji koketiraju s komunizmom i Titovom karizmom samo zato da bi na svoju stranu privukli iskrene kriptoljevičare (uključujući, naravno, i ono malo preživjele partizanske "starčadi"), kao i one koji su – ostajući preko noćigoli i bos, gladni i žedni – došli do zaključka da za ljude koji žele živjeti od svog poštenog rada život nikad nije bio gori. Nadalje, prema jednom kratkom novinskom izvješću, netko je napravio procjenu, koja ne mora biti nužno mjerodavna, da iz čitave bivše države u Kumrovec na Brozov rođendan hrli otprilike desetak ljudi više nego prethodne godine - - stariji zato jer su gubitkom posla i naglim osiromašenjem zašli, ni krivi ni dužni, u najgore razdoblje svoga života, a mlađi, također bez posla i vidljive perspektive, jer znaju da, politiku na stranu, gore od ovog i ne može biti!

Završimo konačno s (anti)komunizmom – i to prisposodobom koja je sama po sebi zanimljiva i znakovita. Naime, nakon što je na HRT-u niz godina vladao neslužbeni embargo na sovjetske filmove (embargo ne može biti ništa drugo nego izraz političke zatucanosti) tek je pojava HRT 3 ukinula taj politikantski primitivizam i time na neki način dokinula svezlašće debilnih američkih blockbustera i TV-serija u kojoj se namontirani glasovi krevelje "k'o lud na brašno" (vidjeti pod "Kreveljenje publike"). Povod za ovaj dio napisa bilo je prikazivanje filma "Kozaci s Kubana" Ivana Pirjeva iz davne 1949-e godine. Taj film, snimljen 4 godine prije Staljinove smrti, kad je najstrašnji politički teror u 20-om stoljeću još uvijek ubirao strahotni "danak u krvi" nevinih ljudi, da bi, u trenutku krvnikove smrti, prešao zastrašujući broj od 20 milijuna žrtava, uvelike uljepšava nasilno uključivanje ljudi u sovhoze i kolhoze (po sovjetskom "receptu" u Jugoslaviji su osnovane "seljačke radne zadruge", ali ih je Tito nakon par godina morao ukinuti, kad su mu Amerikanci zaprijetili da će zemlji uskratiti pomoć u hrani /"Trumanova jaja" u prahu.../ ako ih ne poslušaju), ali ta uljuđenost, pa makar bila i lažna, danas djeluje kao melem na ranu. Ako je barem poneki hrvatski tinejdžer(ka) sjeo iz kurioziteta da pogleda takav film (vjerojatno bi ih trebalo vezati za stolicu da ga odgledaju do kraja!), njemu ili njoj će to pomalo stidljivo udvaranje brkatog Kozaka na pragu zrelih godina (kao i njegovih mlađih prijatelja), pri čemu su ukradeni poljubac i sramežljivi nagovještaj da će njegova ljubav biti nagrađena vjenčanjem pred narodnim odborom biti razlogom za neizmjernu sreću, zasigurno biti koliko naivna toliko i neopisivo dosadna.

Sličnih primjera ima, naravno, i u jugoslavenskom filmu. (Da bude sasvim jasno – ove smo primjere, uključujući i ovdje već obrađenu jug.-sovjetsku koprodukciju "Dobar vjetar, 'Plava

ptico'!", kao i "Prekobrojnu" Branka Bauera, ali i neke druge, uz primjer koji neposredno slijedi, uvrstili u odrednicu u kojoj želimo izraziti NEUPITNO pravo katoličke ili bilo koje druge religijske sljedbe da se odupre ideološkom teroru trijumfalnog sekularnog fundamentalizma. Svi spomenuti – a, naravno, i mnogi nespomenuti – filmovi mogli bi se bez zazora prikazivati u katoličkim, pravoslavnim i svim ostalim kršćanskim crkvama, kao primjeri kakav bi život pravog vjernika morao biti!!) Ovaj dio provokativnog diskursa završit ćemo osvrtom na prvu priču omnibus-filma "Subotom uveče" beogradskog teoretičara filma i tada cijenjenog redatelja Vladimira Pogačića (po scenariju Dragomira Ilića) iz sredine 50-ih godina. Na početku te epizode mladić i djevojka strastveno se ljube na autobusnoj stanici, što izaziva reakciju ljudi i žena (većinom postarijih) koji ih prijave "milicioneru" zbog – kako se to onda zvalo – "nedoličnog ponašanja na javnom mjestu". Ljubazni ali odlučni "cajkan" odvodi ih u stanicu, gdje oni pred "komandirom milicije" tvrde (a naknadno to i dokazuju donošenjem vjenčanog lista) da su se potajno vjenčali jer time imaju prioritet u dobivanju stana (momak inače stanuje u radničkom domu, a djevojka s roditeljima). Otac djevojke je najprije zgrožen činjenicom da se njegova kćerka udala bez njegova znanja (roditelji momka su sa sela i uopće se ne pojavljuju kao likovi u filmu), ali će na kraju, uz tihu podršku samozatajne supruge, shvatiti da se "deca vole" i dozvolit će mladencima da žive u njegovom skućenom stanu. Na kraju su svi zadovoljni, uključujući i pokroviteljski raspoložene "milicajce", a komandir u jednom trenutku prijateljski upozorava mladića rečenicom (citiranom prema sjećanju) čije se naivne moralnosti danas vjerojatno ustručavaju i svećenici: "Čak i ako ste u braku, morate se pristojno ponašati na javnome mjestu!"

Zašto su ovakvi primjeri iz jugoslavenske kinematografije pred pola stoljeća ili više iznimno bitni za kontekst kojim se bavimo – ako će nekom zbog toga biti lakše, gledajući ponekad TV-program "Klasik" (koji obuhvaća filmove s prostora bivše Jugoslavije – ali i suvremene filmove, a posebno srpske – većina novijih srpskih filmova iskazuje neupitno više nihilizma i vulgarnosti nego noviji hrvatski filmovi). Zato jer takvi filmovi (sjetimo se još i "Vesne", slovenske komedije koja je, izražavajući također čar ljupke nevinosti, početkom 50-ih godina bila najgledaniji jugoslavenski film) predstavljaju nešto što svaki roditelj i svećenik danas iskreno priželjkuje u stvarnom životu. Vratimo se crkvi kao instituciji – ostvarenje takvog ideala (da, da – onakvog kakvog su preferirali komunisti u većini filmskih i književnih djela do otprilike 60-ih godina prošlog stoljeća!) mora biti osnovni cilj svakog pravog katolika Dakle, ideal svakog pravog hrvatskog katolika (naravno, i pravoslavca, protestanta...) morao bi biti da što prije shvati kako je za njegovu odanost veličanstvenoj ideji katolicizma nije da bude "veliki Hrvat" ili antikomunist, već, naprotiv, prije svega dobar čovjek, uzoran suprug/uzorna supruga, častan i pošten otac (ili majka), prijatelj svakome tko to zaslužuje...

Prema tome, ako Hrvat-katolik želi polučiti što bolji uspjeh u borbi sa sve opasnijom pošasti sekularnog fundamentalizma i njegovih smradnih izlučevina, on(a) se mora – kako se to ionako često kaže – prestati baviti (političkom) prošlošću: umjesto toga, mora se, odlučnim suprotstavljanjem toj moralnoj nakazi, posvetiti spašavanju duša, prije svega onih nevine djece (koja su više od odraslih izložena takvom SOTONSKOM pritisku, više nego ikad u povijesti

ljudskog roda!). Proširenjem konteksta dolazimo do neborivog zaključka da su sekularni fundamentalisti neka vrsta "pete kolone" neokapitalizma, koji može nesmetano i nekažnjeno vladati u moralnoj kaljuži kojom je ovaj i ovakav "kućni ljubimac" opoganio zapadnu hemisferu – a sada pobjedonosno kreće dalje...

** Prvi primjer danas zvuči gotovo nevjerojatno, a ni na Internetu nisam uspio pronaći nove podatke u vezi s njim, pa se moram i dalje osloniti samo na ono čega se još uvijek sjećam. Naime, iz tadašnjeg tiska (krajem 70-ih godina) proizlazi da je bio zabranjen jedan broj časopisa koji je izlazio u Zagrebu (više se ne sjećam čak ni koji je to časopis bio). Povod zabrane bila je u njemu objavljena pripovijetka hrvatskog autora, koju nisam imao priliku pročitati, ali se sjećam da je naslov sadržavao pojam "Ivanjska noć". Jedino čega se dobro sjećam – valjda zato jer me je to tada, pred gotovo 40 godina, ugodno iznenadilo – jest obrazloženje zabrane, koja je donesena "zbog vrijeđanja osjećaja građana vjernika". Znam da je danas to teško vjerovati, ali u komunističkoj Jugoslaviji je doista bio zabranjen časopis u kojem je objavljeno književno djelo koje je vrijeđalo osjećaje KATOLIČKIH vjernika- logično je da je kontekst u kojem je jedan hrvatski autor povrijedio osjećaje vjernika bio katolički (mislim da je i Ivanjska noć katolički pojam). A pogledajte što nam se događa danas – da ne duljimo, prisjetimo se samo mog priloga u "CAJTuNGu", "Hrvatska varijanta , slučaja Buttiglione", o tome kako su časnu vjeroučiteljicu povlačili po sudovima, samo zato jer se kritički očitovala o istospolnim brakovima!

Drugi primjer je iz "Imotske krajine", novine u kojoj sam neko vrijeme pisao u ratnim i poratnim godinama. Ne sjećam se više šireg konteksta toga članka, ali znam da je autor u njemu prepričao, koristeći i nekoliko citata, kako je jedan partijski sekretar iz ne znam više kojega gradića u Krajini – možda i iz Imotskog – upozorio članstvo na "neprihvatljivo ponašanje" (tog se izraza dobro sjećam) dijela omladinaca, pri čemu je posebno naglasio psovanje i "dobacivanje djevojkama". Sekretar je na kraju upozorio članove partijskog ogranka da pripaze na ponašanje svoje djece, jer članovi SK ne bi smjeli dozvoljavati svojoj djeci "remećenje javnog reda i mira". Vjerovali ili ne, ova dva primjera su istinita (prisjetimo se, uostalom, prve priče iz filma ""Subotom uveče", o kojem smo govorili u prošlom prilogu), koliko god će u to danas neki teško povjerovati. A sad idemo dalje – "za iste pare"!